הִלְכוֹת בְּרָכַת הַפֵּרוֹת סִימָן רִיא

ל שם. **שֶׁבְּרָכָתוֹ בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה, (כז) אֵינָהּ קוֹדֶמֶת לִבְרָכַת בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ.** הַגָּהּ: בְּרָכַת הַמּוֹצִיא (כח) קוֹדֶמֶת לִבְרָכַת (מ) בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וְכָל שֶׁכֵּן לִשְׁאָר בְּרָכוֹת (אגור (סר' רמט)), וְאַף עַל פִּי (כט) שֶׁהַדָּבָר הַשֵּׁנִי חָשׁוּב (ל) אוֹ חָבִיב עָלָיו (וכן יש לדקדק מדברי הגהות מיימוניות פרק (ט') [ח'] (ה"ג, טוש ם) ומסמ"ק (מנוח קנט) שהביא הטור (וכל בו), ובית יוסף בשם רמב"ם (פ"ט הט"ו)). וְכָל הָא דְּאָמְרִינַן דְּאֶחָד קוֹדֵם לַחֲבֵרוֹ, הַיְנוּ שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל מִשְּׁנֵיהֶם לָכֵן יֵשׁ לְהַקְדִּים הֶחָבִיב אוֹ הֶחָשׁוּב, אֲבָל (לא) אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לֶאֱכֹל (ט) [ט] מִשְּׁנֵיהֶם, אֵינוֹ מְבָרֵךְ רַק עַל זֶה שֶׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל אַף עַל פִּי שֶׁגַּם הַשֵּׁנִי מַנַּח לְפָנָיו (תרומת הדשן סימן (ל"ג) [ל"ב]). וְכָל זֶה דְּצָרִיךְ לְהַקְדִּים הַיְנוּ דַּוְקָא לְכַתְּחִלָּה, אֲבָל אִם עָבַר וּבֵרַךְ עַל הַשֵּׁנִי, אִם הַבְּרָכוֹת שָׁווֹת יוֹצֵא וְאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל זֶה שֶׁהָיָה לוֹ לְהַקְדִּים, (לב) * וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא דַּעְתּוֹ גַּם כֵּן (לג) * עָלָיו (י) בִּבְרָכָתוֹ (בית יוסף סימן ר"ו (ד"ה מיכן) ובזה הסימן (ד"ה כתב הה"ג) בשם רשב"א (מפ. ד"ה וק"ל)): **וְ לִהְיֶה לְפָנָיו תַּבְשִׁיל מִקֶּמַח בַּסְּמִין וְשִׁבֹּלֶת**

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

ה [ט] מִשְּׁנֵיהֶם. עַיִן בְּאֵר הֵיטֵב. וּמַה שֶּׁכָּתַב שֶׁנִּסְתַּפֵּק הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס"ק יג) בְּהָיָה לְפָנָיו יַיִן וְתַבְשִׁיל (שְׁעוֹרִים) וְזֵית, כָּתַב בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק ג' (סי' לח), מֹשֶׁ"ס דְּזִקְחִים דַּף צ' (ע"ב) בְּבַעְיָא דְּצוֹף וְעוֹלַת בְּהֵמָה וּמַעֲשֵׂר אֵיזֶה קָדֵם, מִזֶּה דִּבְרָכַת הַיַּיִן שֶׁהִיא חֲשׁוּבָה הִיא קוֹדֶמֶת וְאַחַר כָּךְ מְבָרֵךְ עַל הַזַּיִת וְאַחַר כָּךְ עַל הַתַּבְשִׁיל שֶׁל שְׁעוֹרִים, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן כָּתַב בִּבְרֵכֵי יוֹסֵף (סק"ג) בְּשֵׁם בְּתֵּי כְּהֻנָּה (ח"ב חלק בית דין סי' ב), וְכָתַב שָׁמָּה שֶׁכָּתַב בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) בְּשֵׁם אֲגַדָּה לֹא נִמְצָא שָׁם, וְאוּלַי טָעוּת סוֹפֵר הוּא, וְעַיֵּן שָׁם דְּמִיתֵּי מִירוּשַׁלְמִי פֶּרֶק ג' דְּהוֹרָיוֹת (ה"ד) הָיָה שָׁם פַּר כר', וְכָתַב שָׁם בְּשֵׁם בְּתֵּי כְּהֻנָּה שֶׁאִם יִרְצֶה לְהוֹצִיא אֶחָד מֵהַמִּינִים לְפָנָיו יוֹצִיא הַיַּיִן, וּמַיְתֵּי עַכְּ לְדָבָר

בַּאֵר הֵיטֵב

ט"ז (סק"ד): **ה (מ) בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת.** אֲפִלּוּ הַלֶּחֶם מִשְּׁעוֹרִים וּמִינֵי מְזוֹנוֹת מֻחְשָׁים. עוֹלַת תָּמִיד (סק"ו): **(ט) מִשְּׁנֵיהֶם.** וַאֲפִלּוּ רוֹצֶה לֶאֱכֹל מִשְּׁנֵיהֶם אַף שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ הֶחָבִיב, אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין עָלָיו. בֵּית יוֹסֵף (ד"ה ומ"ש רבינו בשם ה"ר פרח), מָגֵן אַבְרָהָם (סק"י). וּכְשֶׁמְּבִיאִין לְפָנָיו מְרֻקָּחַת שֶׁהִיא פְּרִי הָאֲדָמָה אוֹ פְּרִי הָעֵץ וְיַיִן שָׂרָף, מְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַמְּרֻקָּחַת אֲפִלּוּ אִם הַיַּיִן שָׂרָף חָבִיב עָלָיו, וְאִם גַּם לְעִקַּ"ר שָׁם יְבָרֵךְ עָלָיו תְּחִלָּה בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת וּפְשׁוּט הוּא. עוֹלַת תָּמִיד (סק"ג), עֶטֶרֶת זְקֵנִים (ריש הסימן). סֵדֶר הַפְּעֻלּוֹת, הַמּוֹצִיא, בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל חֵשִׁים, בּוֹרֵא פְּרִי הַגָּפֶן, זַ"ת, בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל שְׁעוֹרִים, גָּפֶן תְּאֵנָה וְרִמּוֹן, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וּבוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ קוֹדְמִין לִשְׁהֶכֹּל, בּוֹרֵא פְּרִי הָאֲדָמָה וּבוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ קוֹדְמִין לְחָבִיב, אוֹלְינִן בָּתַר מִין שִׁבְעָה. הָיוּ שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִים, אוֹלְינִן בָּתַר מִין שִׁבְעָה וְהַמְקֻדָּם בְּפָסוּק קוֹדֵם. שְׁנֵיהֶם אֵינָן מִין שִׁבְעָה, יֵשׁ לְהַקְדִּים פְּרִי הָעֵץ. וּלְעִנְיַן חָבִיב, אֲנַן בְּנֵי אַשְׁכְּנַז נִמְשְׁכִין אַחַר הָרֹא"ש שֶׁהַמִּין הָרָגִיל לִהְיוֹת חָבִיב, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב סְעִיף א', וְאִם שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִים, אוֹלְינַן אַחַר אֵיזוֹ שֶׁחָפֵץ עַתָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרַמְבַּ"ם. מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ג), וְעַיֵּן ט"ז סְעִיף קָטָן א'. וּבִרְכַּת אֲכִילָה וּשְׁתִיָּה קוֹדֶמֶת לְרֵיחַ. הָיָה לְפָנָיו יַיִן וְתַבְשִׁיל שְׁעוֹרִים וְזֵית צָרִיךְ עַיֵּן מַה יַּעֲשֶׂה, הָא יַיִן קוֹדֵם לְזֵית, וּשְׁעוֹרִים קוֹדְמִין לְיַיִן, וְזֵית קוֹדֵם לִשְׁעוֹרִים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסָעִיף קָטָן ז', עַיֵּן שָׁם. מָגֵן אַבְרָהָם (שם). [וּכְסָפֵר אֵלִיָּה רַבָּה (ס"ק יב) פְּסַק דְּיָכוֹל אַתַּבְשִׁיל שֶׁל שְׁעוֹרִים תְּחִלָּה וְאַחַר כָּךְ אַיַּין וְזֵית, וְהַבְּיָא רְאָיָה לִדְבָרָיו, עַיֵּן שָׁם]: **(י) בִּבְרָכָתוֹ.** וַאֲפִלּוּ הָיוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו בְּעֵינַיִן שֶׁיִּתְכַּוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ, דְּאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּפְטֹר מִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֶת הֶחָשׁוּב דְּדֶרֶךְ גְּרֵרָא, אֲבָל בְּדֶרֶךְ עַל

בְּאוּר הֲלָכָה

ה * וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ וְכוּ'. עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק לב) **בְּמֶה שֶׁכָּתְבוּ דַּאֲפִלּוּ הָיוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו בְּעֵינַיִן שֶׁיִּתְכַּוֵּן לוֹ בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ, דְּאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּפְטֹר מִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב וְכוּ', וְהַיְנוּ בֵּין שֶׁאֵינוֹ מִין שִׁבְעָה אֶת הַמִּין שִׁבְעָה אוֹ שֶׁאֵינוֹ חָבִיב אֶת הֶחָבִיב,** כֵּן מַשְׁמַע בְּבֵית יוֹסֵף סוֹף הַסִּימָן (ד"ה כתב בה"ג) בְּמֶה שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א (מא. ד"ה וק"ל), וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (א"א ס"ק יא) לְדִינָא. ב]**וְאִם אוֹכֵל אֹצֶל בַּעַל הַבַּיִת, כֵּיוָן דְּאִתְּמָךְ דְּבַעַל הַבַּיִת סָמִיךְ, חַיֵּי כְּאִלּוּ דַּעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ כָּל מַה שֶׁיִּרְצֶה בַּעַל הַבַּיִת וְיָבִיאוּ לוֹ** [חִדּוּשֵׁי רַבִּי עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת גְּנַת וְרָדִים (כלל א סי' ז)]:

*** עָלָיו בִּבְרָכָתוֹ. וְהֵנָּה כָּל זֶה לְעִנְיַן שְׁנֵי מִינֵי פֵּרוֹת, אֲבָל לְעִנְיַן מִין אֶחָד אִם הֵבִיאוּ לוֹ אֶחָד בְּרָכָה פֵּרוֹת הַיּוֹתֵר יָפִים מֵהָרִאשׁוֹנִים, עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן ר"ו**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(כז) אֵינָהּ קוֹדֶמֶת וְכוּ'. אֶלָּא בּוֹרֵא פְּרִי הָעֵץ תַּקְדִּים. וּמַשְׁמַע בְּמָגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) דְּדַוְקָא אִם הַפְּרִי הָעֵץ חָבִיב יוֹתֵר אָז הוּא קוֹדֵם אַף שֶׁהוּא מְאֻחָר בַּקְּרָא, אֲבָל אִם שְׁנֵיהֶם חֲבִיבִים בְּשָׁוֶה, חִטָּה קוֹדֶמֶת. אָכֵן בְּבֵאוּר הַגְּרַ"א מַשְׁמַע דִּלְפִי מַה שֶּׁמְּבָאר לְעֵיל בְּסָעִיף א' דְּהַיְכָא שֶׁאֵין בִּרְכוֹתֵיהֶן שָׁווֹת לֹא אָזְלִינַן כְּלָל בָּתַר מִין שִׁבְעָה, (יז) הוּא הַדִּין הָכָא לֹא אָזְלִינַן כְּלָל בָּתַר מְקֻדָּם, וְעַל אֵיזֶה שֶׁיִּרְצֶה יְבָרֵךְ תְּחִלָּה. וּמִכָּל מָקוֹם אִם הַחִטָּה חֲבִיבָה יוֹתֵר אָצְלוֹ, מִסְתַּבְּרָא דְּיִכָּרֵךְ עָלֶיהָ תְּחִלָּה, דְּגַם שָׁם הַלָּכָה כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים דְּחָבִיב קוֹדֵם, כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ שָׁם: **(כח) קוֹדֶמֶת לִבְרָכַת בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת.** פְּרוּשׁ, כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ שֻׁלְחָן עָרוּךְ לְפָנָיו לֶאֱכֹל פַּת, וְגַם רוֹצֶה לֶאֱכֹל לַחְמָנִיּוֹת דְּבְרָכָתָן בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת, וַאֲפִלּוּ כְּשֶׁאוֹכְלָן בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה [כְּגוֹן (יח) שֶׁבְּלֵילָתָן רַכָּה וְאוֹכְלָן לְתַעֲנוּג וְלֹא לְשָׂבַע, וּכְדִלְעֵיל בְּסִימָן קס"ח סָעִיף ח'], מִצְוָה שֶׁיִּטֹּל יָדָיו וִיבָרֵךְ הַמּוֹצִיא תְּחִלָּה עַל הַפַּת, דִּבְרָכַת הַמּוֹצִיא חֲשׁוּבָה, וְאַחַר כָּךְ יְבָרֵךְ בּוֹרֵא מִינֵי מְזוֹנוֹת עַל הַלַּחְמָנִיּוֹת. דְּאִי מַיְירֵי בְּשֶׁאֵר תַּבְשִׁילִין, בְּלָאו טַעְמָא דִּבְרָכַת הַמּוֹצִיא חֲשׁוּבָה צָרִיךְ לְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַפַּת וְלִפְטֹר מִמֵּילָא אֶת הַתַּבְשִׁיל, דְּאִי יְבָרֵךְ תְּחִלָּה עַל הַתַּבְשִׁיל נִמְצָא גּוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וְאָסוּר [מָגֵן אַבְרָהָם (סק"ט)]: **(כט) שֶׁהַדָּבָר הַשֵּׁנִי חָשׁוּב.** כְּגוֹן שֶׁהַלֶּחֶם מִשְּׁעוֹרִים וְהַמְּזוֹנוֹת מֻחְשִׁים [אַחֲרוֹנִים], וְהוּא הַדִּין כָּל כְּהַאי גַּוְנָא שֶׁהַדָּבָר הַשֵּׁנִי הוּא חָשׁוּב (יט) בְּעַצְמוֹ יוֹתֵר מֵהַדָּבָר הָרִאשׁוֹן: **(ל) אוֹ חָבִיב עָלָיו.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינוֹ חָשׁוּב יוֹתֵר מֵהָרִאשׁוֹן, אַךְ בְּעֵינָיו הוּא חָבִיב יוֹתֵר. וּפְשׁוּט דְּהוּא הַדִּין אִם הוּא חָבִיב וְחָשׁוּב בְּיִחַד: **(לא) אִם אֵינוֹ רוֹצֶה.** וַאֲפִלּוּ רוֹצֶה לֶאֱכֹל מִשְּׁנֵיהֶם (כ) אַךְ שֶׁלֹּא הֵבִיאוּ עֲדַיִן הֶחָבִיב לְפָנָיו, אֵין צָרִיךְ לְהַמְתִּין: **(לב) וּבִלְבַד שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ וְכוּ'.** וַאֲפִלּוּ (כא) הָיוּ שְׁנֵיהֶם לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, בְּעֵינַן שֶׁיִּתְכַּוֵּן לוֹ (כב) בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ, דְּאֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּפְטֹר מִי שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֶת הֶחָשׁוּב דֶּרֶךְ גְּרֵרָא אֶלָּא בְּכַוָּנָה. אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל הָחָשׁוּב, פּוֹטֵר אֶת שֶׁאֵינוֹ חָשׁוּב אֲפִלּוּ לֹא נִתְכַּוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְפָטְרוֹ, כֵּיוָן שֶׁהָיָה מֻנָּח לְפָנָיו עַל הַשֻּׁלְחָן בִּשְׁעַת בְּרָכָה. וְאִם הֵבִיאוּ לוֹ אַחַר שֶׁכְּבָר כָּלָה הַמִּין הָרִאשׁוֹן, צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. וְאִם הֵבִיאוּ לוֹ אַחַר שֶׁבֵּרַךְ אֲבָל עֲדַיִן לֹא כָּלָה אֲכִילָתוֹ, יֵשׁ דַּעוֹת בַּפּוֹסְקִים, וְסָפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל [כָּל זֶה מְבֹאָר בְּסִימָן ר"ו (סעיפים ב, ה) עַיֵּן שָׁם בְּאַחֲרוֹנִים וּבְמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן כ"ב], וּלְכַתְּחִלָּה מְבֹאָר שָׁם בְּרַמַ"א דְּיֵשׁ לְזַהֵר לְכַוֵּן לִפְטֹר אֶת אֲשֶׁר יְבִיאוּ לוֹ אַחַר כָּךְ: **(לג) עָלָיו בִּבְרָכָתוֹ.** וְאִם הָיָה מֻנָּח לְפָנָיו אֹתָהּ וְזֵית, אַף דְּאָתְרוֹג הָיָה חָבִיב עָלָיו יוֹתֵר, קַיְמָא לַן לְעֵיל בְּסָעִיף א' דְּמְבָרֵךְ עַל הַזַּיִת שֶׁהוּא מִמִּין שִׁבְעָה, וְנִפְטָר מִמֵּילָא אַף בְּסִתְמָא הָאָתְרוֹג, וְאִם הוּא בָּרֵךְ עַל הָאָתְרוֹג בְּסִתְמָא לֹא נִפְטַר הַזַּיִת [בַּיִת יוֹסֵף (ד"ה כתב בה"ג) בְּשֵׁם רַשְׁבָּ"א (מא. ד"ה וק"ל)]. וּמִכָּל מָקוֹם לְפִי מַה שֶּׁהֵבֵאנוּ שָׁם בְּבֵאוּר הֲלָכָה הַרְבֵּה רִאשׁוֹנִים דְּסָבְרִי לְהוּ גַּם כֵּן כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם (פ"ח ה"י"ג) הַמּוּבָא שָׁם בְּסָעִיף ב' דְּחָבִיב עָדִיף אַף לְגַבֵּי מִין שִׁבְעָה, נִהְיֶה דִּלְכַתְּחִלָּה בְּוַדַּאי טוֹב לִנְהֹג כַּדָּעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהִיא סְתָמִית וּלְבָרֵךְ עַל הַזַּיִת, מִכָּל מָקוֹם בְּדִיעֲבַד שֶׁבֵּרַךְ עַל הֶחָבִיב כִּדְעַת הָרַמְבַּ"ם וְסִיעָתוֹ, לְכָאוֹרָה בְּוַדַּאי לֹא יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ עַל הַזַּיִת, דִּלְשִׁיטָתָם הִיא בְּרָכָה לְבַטָּלָה, א]וּכְבָר כָּתַב שָׁם הַט"ז (סק"א) דְּמַאן דְּעָבִיד כְּרַמְבַּ"ם גַּם כֵּן

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ה (י) וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק"ח) אָזִיל לְשִׁיטָתוֹ בְּסָעִיף קָטָן ב' דְּסָבְרִי לֵיהּ שָׁם דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בָּזֶה, דְּכֵיוָן שֶׁשְּׁנֵיהֶם מִמִּין שִׁבְעָה וְחָזְינַן דְּהַקָּרֵב אַקְדְּמֵיהּ, אֲנַן נָמֵי מַקְדִּימִינַן, וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם הַט"ז בְּאוֹת ג', עַיֵּן שָׁם. אָכֵן לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א (מא. ד"ה וק"ל) דְּעַל כָּרְחָךְ לֹא מַיְירֵי הַקָּרֵב בְּכוּסֵּם כְּלָל, לֹא שַׁיָּךְ כְּלָל סְבָרָתָם, וּבְלָאו הָכֵי הֵיא סְבָרָא מְחֻדָּשָׁת נֶגֶד שְׁאָרֵי פּוֹסְקִים וּבָאָה רַק לְתָרֵץ דִּבְרֵי הַשּׁוּר, עַיֵּן שָׁם בְּמָגֵן אַבְרָהָם, לָכֵן לֹא חַשׁ לְהַ

לִיקוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב: א] וּרְאֵה לְעֵיל בְּלִקּוּטֵי דִּבְרֵי הָרַב לס"ק י"ג שֶׁהָרַב פָּסַק כְּהַט"ז. **ב]** בְּקִצּוּת הַשּׁוּלְחָן (סי' נו סק"ו) כָּתַב שֶׁמִּמַּשְׁמָעוּת שו"ע הָרַב (סי' רו סעי' ט-י) נִרְאֶה שֶׁאֲפִלּוּ אוֹרְחִים שֶׁדַּעְתָּם עַל כָּל מַה שֶׁיָּבִיא בַּעַל הַבַּיִת אֵין זֶה כְּמִתְכַּוֵּן בְּפֵרוּשׁ לְפָטוֹר גַּם הַמִּינִים הַחֲשׁוּבִים.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah